

НАРОДНЫ НОВИНКЫ

КУЛТУРНО-СПОЛОЧЕНЬСЬКИЙ ТЫЖДЕННИК РУСИНІВ СР

р. XVII

ч. 5 – 8

28. фебруара 2007

ціна 6,- Ск

Хочете допомогти? Мате можливість і формов 2 % з дані про Народны новинки і Русина!

Як? Просто. Кажда фізична і правницька особа при одовзданю свого данёвого признаня може выповнити на данёвім уряді приступный формуляр, у яким уведе, же дарує дві процента з дані з прийму на учет обчаньского здружіння Русин і Народны новинки (Občianske združenie Rusín a ľudové noviny, Duchnovičovo nám. 1, 081 48 Prešov) чісло учту 1386912153/0200 у Всеобщей уверовой банці, побочці в Пряшові.

З цілого серця дякуеме допереду выштыкым нашым добродителям.

РЕДАКЦІЯ

• Перед презентаціёв книжок академіка, проф. П. Р. Маґочія, ПгД., у Славянській штудовні Штатной научной бібліотеки в Пряшові мав переговори з директором ІРІНШ Пряшівской універзіты проф. ПаедДр. Ш. Шутаём, др. н., і з ПгДр. Аннов Плішковов, ПгД., котрым передав далшу колекцію книжок до книжніці інштитуту. Нас найвеце інтересовала русиньска верзія книжки Народ нивідкы, котра є выдрукована, але іщі не є книгарьскы оброблена. На презентації были: (зліва) Ш. Шутаём, проф. ПгДр. П. Шворц, к. н., П. Р. Маґочій, ПгДр. С. Конечні, к. н. Потім П. Р. Маґочій тьж передав далшу колекцію кмнижок до спомянутой штудовні, а то до рук директоркы бібліотеки Мгр. В. Завадьской за участі організатора презентації Мгр. А. Зозуляка. Наконець была автограмада.

Русиньска місія председы СРР у 5 країнах

Так найвыстижніше бы ся дало повісти о стрічах з многыма людьми і участі на многых акціях председы Світової рады Русинів (СРР) Павла Роберта МАґОЧІЯ на Словенську, в Польську, на Україні, в Румуньску і Чеську в днях 16. – 25. фебруара 2007. А теперь конкретно яку стрічі абсолвовав: Словенсько, Пряшів, 16. 2. 2007:

В першы день перебуваня на Словенську академік, професор Павел Роберт Маґочій ся стрітив з директором Інштитуту регіональных і народностных штудій Пряшівской універзіты проф. ПаедДр. Стефаном Шутаём, др. н., і одборнов асистентков Одділіня русиньского языка і культуры того інштитуту ПгДр. Аннов Плішковов, ПгД., з котрыма іднав о можностях далшой сполупраці на базі сполочных выскумных проектів. Проф. Маґочій, так як при подобных стрічах в минулости, і теперь подаровав русиньскому одділіню далшу колекцію книжок до бібліотеки, яку помогуть штудентам русиністики спознавати розлічны аспекты жывота Русинів у світї.

Другов акціёв того дня была презентація трёх языковых верзія книжки того канадського історика (русиньской, англійской і української) під назвов **Народ нивідкы** і зборника 23 авторів, котры написали свої статї на почесть 60. років народжіня (нар. 26. 1. 1945) П. Р. Маґочія в п'ятёх языках. Самособов не хыблять міджі нима і русиньскы авторы зо Словенська – доц. ПгДр. Василь Ябур, к. н., і Анна Плішкова. Акція мала одборну уровень вдяка одборному выкладу істориків: к першій книжці выступив ПгДр. Станіслав Конечні, к. н., історик Сполоченско-научного інштитуту САН в Кошицах, а ку другій під назвов **Русини і їх сусіды** (зоставителі: Богдан Горбаль, Патріція А. Крафчік, Елейн Русинко) выступив проф. ПгДр. Петер Шворц, к. н., працovníк Інштитуту історії ФФ ПУ в Пряшові. Акція была в Славянській штудовні Штатной научной бібліотеки в Пряшові, де выштыкых притомных привітала директорка книжніці Мгр. Валерія Завадьска, якій П. Р. Маґочій презентованы книжки подаровав, жебы служыли штудуючым в Славянській штудовні. Презентацію зорганізовала Словенська асоціація русиньских організації у сполупраці зо спомянутых книжніцёв. Участь на ній прияла шырока громада Пряшівчан, переважно Русинів, але пришили і даякы заграничны гості з України і з Німецька.

17. 2. 2007:
В тот день проф. П. Р. Маґочій ся стрітив наперед з челныма представителями Сполку русиньской молодежи Словенська (председкынёв Мгр. Алёнов Блыховов, членом выбору Петром Крайняком, мол., членами Мірославом Лацовов-Губцей і Михаїлом Дроновом) і Світового форуму русиньской молодежи (підпредседкыня А. Блыхова), в дискузіі з котрыма ся дознав о проблемах даных організації, але главно о приправах 3. Світового форуму русиньской молодежи, котрый буде того року в румуньскім Сіґетї.

Дуже важнов была далша стріча – в Пряшівскім грекокатолицькым єпископскім урядї: з генералным вікарём ТгДр. Марцелом Мойзешом, вікарём про Русинів о. Петром Павлом Гальком, ЧСВВ, і директором уряду о. Любоміром Петріком, котрых председы СРР інформовав о неспокойности русиньских віруючых із процесом словакізації і неможностёв у повній мірі в пасторації поужывати русиньскый списовный язык, котрый на Словенську був кодифікований в 1995 році, а тот факт бы мала решпектовати і грекокатолицька церьков. (Позн. авт. – Также то не є „якыйсь“ язык, котрого правла дахто там зробив, як 25. 2. 2007 на волнах Радія Патрія повів принижливо Русин, кошіцькый екзарха, Монс. Мілан Хаутур, хоць тот язык узнаний як списовный нелем Міністерством школства СР, нашым штатом, але і в научнім світї, лем церьковна грекокатолицька єрархія теперь ся го снажить принижовати, но тым самым сам Монс. Хаутур ся принижье як Русин!) Было говорено і о Харті русиньских грекокатолицьких віруючых 2007.

Камюнка, 18. 2. 2007:
В неділю, путёв до Кракова, проф. Маґочій ся заставив у русиньскім селї Камюнка і взяв участь на Службі Божій у містній грекокатолицькій церькви, де в сучасности є парохом о. ТгЛіц. Франтішек Крайняк. В неформалній дискузіі ся дотулили актуальных проблемів русиньских священників, процесу впроваджованя русиньского списовного языка до пасторачной практики, проблемів у звязи з перекладами церьковных книг до русиньского языка, як і процесу схвалёваня тых перекладів з боку церьковной єрархії.

Польско, Краков, 19. 2. 2007:
Тот рік, як знаме, буде богатый на цілорусиньскы акції. Окром Світового конгресу Русинів (21. – 24. юна) ся уж минулого року зачали приправы навколо організованя 3. Міждінародного конгресу русиньского языка, який буде 13. – 16. 9. 2007 в Кракові. Кідже языковий конгрес ся організує, як і передтым, з ініціативы СКР, перебуваня в Европі председы СРР П. Р. Маґочій выужыв на навщіву гостителів конгресу – Ягелоньской універзіты в Кракові, де в Педагогічній академії проходило засіданя організацій, програмовой, фінанчній і выставочной комісії 3. конгресу русиньского языка за участі проректора про науку той академії проф. Др. габ. Тадеуша Будревіча, ведучой організаційной комісії Др. Олены Дучь-Файфер, учителькы русиньского языка в тій академії, ведучой програмовой комісії А. Плішковой, і ведучой фінанчній комісії Веры Сандовіч-Баконьской. В

(Закінчїня на 2. стор.)

Рішали ся проблемы Русинів у розлічных країнах

А то на засіданю Світової рады Русинів (СРР) – выконного органу Світового конгресу Русинів (СКР), 23. 2. 2007 у місті Сіґетї в Румуньску, де в днях 21. – 24. юна 2007 буде уж 9. Світовый конгрес Русинів.

Гостител членів СРР, „газда“ найближшого конгресу, председы Культурного общества Русинів Румуньска – Др. Юрій Фірцак у вступі привітав выштыкых членів СРР, котры пришили в стопроцентній участі. Хыбовав без оправданя лем позваний гость, председы Світового форуму русиньской молодежи Микола Медеші.

Засіданя вів председы СРР Павел Роберт Маґочій. Спершу подав інформацію о ёго стрічах з представителями амбасад і міджінародных організації із центром у Вашингтонї. Дакотры амбсady подля потреби на-вщівив у недавнім часї уж по другій раз, а то українську і румуньску, бо ту была найвекша потреба. Стрїтив ся і з міністерков заграничных діл США Кондолізов Райсовов і сенатором Мек Кейном, котрый, окрем іншого ся інтер-

єсує о позицію Русинів на Україні. Председы СРР зясує вызвав выштыкых членів СРР, жебы му послали по два найважнішы проблемы, котры мають Русини в їх країнах, жебы міг компетентно і конкретно жадати вирішіня тых проблемів на стрічах з амбасадорами країн, де жыють Русини, як і з нунціём Амбасады Ватікану у Вашингтонї. Тот го попросив написати письмо о проблемах Русинів у Грекокатолицькій церькви на Словенську і на Україні, зато 17. 2. 2007 ся председы СРР стрїтив із генералным вікарём Марцелом Мойзешом, вікарём про Русинів Петром Павлом Гальком, ЧСВВ, і директором Єпископского уряду в Пряшові Любоміром Петріком, як і з єпископом Мукачевской грекокатолицькой єпархії Монс. Міланом Шашіком 21. 2. 2007 в Ужгородї. Дотеперь ся іщі не стрїтив із амбасадором Хорватії у Вашингтонї, але зробить так у найближшій часі.

Друга ёго інформація была о приправі 3. Міждінародного конгресу русиньского языка, котрый буде (Закінчїня на 2. стор.)

• 23. 2. 2007 у Сіґетї в Румуньску было засіданя Світової рады Русинів (СРР), за челный стіл котрого засіли: (зліва) председы Культурного общества Русинів Румуньска, посланець парламенту за Русинів Румуньска, підпредседы СРР і главний „газда“ 9. Світового конгресу Русинів у тім же місті Др. Ю. Фірцак і председы СРР П. Р. Маґочій. На конець доведого засіданя СРР ей члены ся сфотографовали на памятку: (справа) таємник СРР А. Зозуляк, члены СРР – о. Д. Сидор, Ш. Лявинець, А. Колча, председы П. Р. Маґочій, Л. Сеґеді-Фалц, підпредседы Ю. Фірцак, А. Пілатова, Д. Палуґа. Почас обїду члены СРР ся стрїтили і ведно побісїдовали з Русинами той области, міджі котрыма было і дость молодых. Будова умелецького ліцея у Сіґетї, в концертній салї котрой в днях 21. – 24. 6. 2007 буде проходити 9. Світовый конгрес Русинів і 3. Світовый форум русиньской молодежи.

• Найвызначнішима стрічами председы СРР П. Р. Маґочія в Ужгороді были дві стрічі, а то участь на Округлім столі в малій салі Областной рады (ОР) на тему Узнання русиньской народности на Україні. На тій стрічі, окрем інших, были: (зліва) председа Союму подкарпатських Русинів о. Д. Сидор, председа Общества А. Духновича в Ужгороді В. Падяк, П. Р. Маґочій, заступця председы ОР М. Мартин, посланець ОР і председа Народной рады Русинів Підкарпатя Є. Жупан. Другов стрічов председы і таємника Світової рады Русинів были переговоры з: (далей зліва) председом ОР М. Кічковским і заступцём Областной державной адміністрації В. Гобликом.

Русиньска місія председы СРР у 5 країнах

(Продовжіння з 1. стор.)

притомности далшх членів програмовой комісії з Польска – професора Слезьской універзіты в Катовіцях Генріка Фонтаньского і авторкы многых учебників лемківского языка і учителькы русиньского языка Мірославы Хомяк з Усця Горлицького был подробно обговореный програм конференції, на котрій возьме участь 30 реферуючих, переважно научных працівників, 40 учителів русиньского языка з розлічных країн і 10 честных гостів. Окром того будуть позваны тоты найвызначнішы особыности політичного і сполоченьского жывога в Польску, о покровительстве над тов акційв буде пожаданий президент Польской републікы.

Кідже языковий конгрес буде мати до діла і з Ягелоньсков бібліотеков, пообіді проф. Маґочій ся стрітив із віцедиректором той престижної бібліотеки Мґр. Рішардом Юхневічом, де бісідовали о можностях в просторах той книжніці зробити в рамках конгресу выставку русиньскоязычных книжок выданных у розлічных країнах по році 1989, як і выставку пропагачных матеріалів о Русинах. Была зроблена догода і становлены відповідні реалізаторы той выставкы: Лариса Ільченко з Ужгороду і Александер Зоуляк з Пряшова. Выставка буде отворена од 13. до 27. 9. 2007.

Україна, Ужгород, 20. 2. 2007:

Барз важны стрічі были приправлены почас перебування проф. Маґочія в Ужгороді. В першій ряді то была участь на Округлім столі на тему Узнання русиньской національности на Україні: задача контактованія містных адміністраціо-політичных еліт із русиньськими культурно-народностными обществами в малій салі Закарпатської областной рады в Ужгороді за притомности заступцю председы той рады Михайла Мартіна. Акцію зорганізував председа Общества А. Духновича в Ужгороді Валерій Падяк. З того засіданя вышли конкретны рішіння, котры буде треба зреалізувати. Інакше, з боку М. Мартіна было высловлене повне порозуміння вымагань членів русиньских організацій.

21. 2. 2007:

Так як в Пряшові, і в Ужгороді была напланована стріча з з церковными представителями. Но на розділ од Пряшова, в Ужгороді проф. Маґочія прияв епископ Мукачевской грекокатоліцькой епархії Монс. Мілан Шашік, ЧЛ. В дискусії были настановлены проблемы українізації в тій церкві в рамках Підкарпатя, як і обговорены причіны нехосновна русиньских перекладів Євангелій і Апостолів у підкарпатських русиньских парохіях.

Далшій „ужгородський“ програм был заміранный на сфери школькы і культуру. В першій ряді ішло о стрічу з членами Школькы рады русиньских недільных школ на челі з Василем Сарканичом із Свалявы, котра мать на старости 27 русиньских недільных школ на Підкарпаті. Учасници засіданя дискутували о можностях росшыріння кількосты школ, але і о актуальній проблемі выдання учебників русиньского языка, взывши до увагы главный проблем на Підкарпаті – в якім варіанті русиньского языка їх приправлєвати (?).

Актуална ситуація роздіління Русинів Підкарпатя до дакількох організацій, які часто ся не годни добісидовати міджі собов, была темов дискусії наперед з активістами Союму підкарпатських Русинів на челі з председом о. Димітрієм Сидором, котрый председу і таємника СРР інформовав о проблемах із другов груп русиньских організацій соединенных у Народній раді Русинів Підкарпатя на челі з Євґеном Жупаном, якого позицію собі представителі СРР тиж выслушали, говоріло ся і о проблемі коло Народного дому Русинів в Ужгороді, котрий є тепер у властичтві Общества А. Духновича на челі з Валерієм Падяком. Обидві акції были у великій салі споминаного дому, де тепер каждый тыждень є холем една культурна акція, а так тот будинок не є „мертвым“ як перед тым, або як у Пряшові Руський дом.

Далша стріча ся реалізувала на території Ужгородської народной універзіты, де была приправена стріча ПґДр. Анны Плішковой, ПґД., і академіка, проф. П. Р. Маґочія, ПґД., із студентами Ужгородської універзіты, котры їх інформовали о можностях навчання русиньского языка у основных, середніх і високой школах на Словеньску і в інших країнах, і о можностях стажованя на Торонтській універзіті з цілём перспективного замірня на русиністіку. Обидвой охотно одповідали на многы вопросы студентів, котрым, недіме ся, холем мало ся одкрыли очі у вопросах екзистенції і решпектованя у світлі русиньского списовного языка.

Програм того дня ся продовжовав святочным актом отворіння унікальной у світлі Галерії портретів вызначных особыностей русиньской історії і культуры од Заслуженого маляря України Василя Скакандія в Народнім домі Русинів в Ужгороді. Отваряючі нову галерію в Ужгороді, пантлик святочно перестригли П. Р. Маґочій, В. Скакандій і Народній маляр України Володимир Микита, котрый наслідно выступив з одборным выкладом к обсягу даной выставкы, в рамках котрой было представлено першых 15 портретів із 100 планованых. Міджі нима є і портрет першого председы Світової рады Русинів Василя Турка-Гетеша.

Последнім пунктом програму того дня была презентація книги Народ нивыды П. Р. Маґочія у великій салі Народного дому Русинів, ку котрій одборный выклад мали Заслуженый учитель України Михайло Алимашій і Ігор

Керча, а слово мали і А. Зоуляк як організатор першой презентації в Пряшові, і В. Падяк як главный організатор акції і видаватель той книжкы. В рамках презентації ся представив у культурнім програмі фолкорный колектив Лемківчанка зо села Зарічово і декламаторка, учителька русиньского языка з Перечина – Анна Меґела.

22. 2. 2007:

Богатый програм перебування в Ужгороді закінчила в последній день стріча з найвышшима представителями політичного жывога в Закарпатській області і пресконференція з Александром Зоуляком. Перша важна стріча была в будові Областной рады і Областной державной адміністрації в Ужгороді, конкретно з: председом Областной рады Михайлом Кічковским, ёго заступцём Михайлом Мартином, представителём Областной державной адміністрації Володимиром Гобликом, заступцём Верховной рады України в ділах націоналностей Василем Кузём, ведучов управліня у вопросах народностей Юдітов Євчак і ведучім одділіня Областной державной адміністрації Михайлом Половічом. В дискусії председа СРР настовив проблем неузнаня на Україні самостатной народности Русин. Вышыткы притомны началници были прихылны думці, же треба признати такую національность за самостатну, лем треба глядати про реалізацію той думкы далшы, ефективнішы формы діятельства. Были згодны, же першым кроком бы было то, кібы штатістичный уряд зарядив уж записаных 10 100 Русинів, котры ся при списованю людей в році 2001 на Україні приголосили к русиньскій національности, міджі членів самостатной національности, а не етничной группы, респ. субетносу України. Бо Устава України гарантує право каждого обчана републікы пригосити ся к тій національности, какой ся сам чус і поважує. Діло є в тім, же на Україні суть лем дві націоналности – Українці і кримскы Татары, остатні суть етничными группами?

Пресконференція зо шефредактором русиньских періодичных і неперіодичных выдань Мґр. Александром Зоуляком у салі уж выше споманутой галерії ся дотыкала історії і сучасности русиньских выдань на Словеньску, можностей поужываня русиньского списовного языка на Словеньску у масмедіях і в інших областях культурного і сполоченьского жывога. В наслідній дискусії з новинарями А. Зоуляк одповідав на їх вопросы. В дискусії выступили тиж председа СРР П. Р. Маґочій і членове СРР: Аґата Пілатова з Чеська і Андрій Копча з Польска.

Румуньско, Сіґет, 23. 2. 2007:

Місто Сіґет, яке ся рихтує на 9. Світовий конгрес Русинів, ся стало центром засіданя Світової рады Русинів, яке было у малій салі Містьского уряду за притомности вышыткх членів СРР. (О тім засіданю кус вєще ся мож дочітати в статії під назвов Рішали проблемы Русинів у розлічных країнах.)

Тема конгресу была вдячнов про румуньских журналистів, які в рамках пресконференції ся интересовали выслідками засіданя СРР, приправами 9. СКР і діятельством Русинів у світлі ввообще.

Може найпримінішов частєв того дня была стріча почас обідю з марамороськими Русинами – зо Сучавы, Переґу Марє, Бистроу і інших сел Марамороша. Красно сьме ся могли з ними добісидовати по русиньскы. В Мараморошу є 17 русиньских сіл, лем сильній ту был рух румунізації, тепер українізації, но много містных Русинів, або як они себе называють Руськыма, зістали самы собов. А жебы ся вєще людей навернуло ку своему коріню, тому мать послужыти і 9. Світовий конгрес Русинів у Сіґеті.

Чесько, Прага, 25. 2. 2007:

Свій „европський“ програм проф. Маґочій закінчив навщівов стовежатої Прагы і стрічов з чельными представителями Общества приятелів Підкарпатської Руси, де выслулав актуалны проблемы, котры ёго членове мають. Найвєкшым очівісно є, же друга група была і є проти назвы організації Общество Русинів і приятелів Підкарпатської Руси. Видить ся, же якось закономірно в сучасности мусять быти в каждой країні холем дві протилежны группы, нелем у Чеську (Чехы і Русины), але і на Україні (даякы Українці, Русины української орьєнтації і Русины, Сойм і Рада), в Мадярську (Підкарпатскы Русины і домашні Русины, Ассоціяція і група коло Г. Гаттінґера), в Сербску (русиньскы Українці і Руснаци), в Хорватьску (русиньскы Українці і Руснаци), на Словеньску (Русины української орьєнтації і Русины, Русиньска оброда зо своїма колективными членами і Ассоціяція зо своїма чельными організаціями), в Польску (Українці і Русины) ітд. Чом?!

Але наперек тому, або праві зато, в сучасности треба нам глядати крокы к зближованю і сполупраці, а не проглублєвати роспору і ненависть міджі тыма группами, бо границі нелем міджі країнами, але і народами і народностными меншинами, людьми Европы ся дньєш помалы буряють, країны і жытелі Европы хотять шырьше сполупрацювати. А чом собі з того не взяти приклад?

(Шырьшій матеріал о русиньскій місії П. Р. Маґочія в пятєх країнах буде в найближшій числі часопису Русин і в окремых рубріках нашой вебовой сторінкы www.rusynacademy.sk.)

А. 3., фоткы автора, А. П. і П. К.

Рішали ся проблемы Русинів у розлічных країнах

(Продовжіння з 1. стор.)

в Кракові од 13. до 16. 9. 2007. Інформовав о выслідках засіданя членів програмовой, фінанчой, едічной і выставочной комісії того конгресу в Академії педагогічній у Кракові 19. 2. 2007.

О фінанчній ситуації за рік 2006 інформовав притомных таємник СРР А. Зоуляк, котрый вызвав вышыткх членів СРР, жебы за свої членьскы організації вырівняли членьске за тоты рокы, за котры не мають заплачене, бо то є една з їх повиностей. Председа СРР вызвав послати список із адресами вышыткх організацій (і зьєдиненых у ассоціяціях) спосных зо СКР на адресу таємника СРР.

Ш. Лявинець і Ю. Фірцак інформовали притомных членів СРР о можностях здобыти про СКР европскы гранты. Интересов была інформація Ю. Фірцака, же за помочи комісаря Европской унії, котрый ся заоберать языками – Людовіта Орбана, буде ся снажыти просадити, жебы русиньскій язык был записаный до списку европських языків. То є і ціль членів СРР.

А. Зоуляк был повіреный зроби пропозицію зміны Станов СКР, жебы тоты были оперативны, флексібілны і не мусило ся в припаді важной і потребоной зміны чекати аж до конгресу, котрый ся організує раз за два рокы, але дакотры проблемы бы могла вирішыти СРР.

О. Д. Сидор інформовав о пропозиції русиньской заставы, што было роздіскутоване і было вирішене членами СРР, же на 9. СКР ся буде дана пропозиція ведно з гімнов Русинів – „Я Русин был, есьм і буду“ офіціално схвалєвати.

Окремы члены СРР подали тиж коротку інформацію о ставі русиньских організацій і Русинів у своїх країнах, важнов была пропозиція написати з нагоды тогорічного 60-річя неславной Акції „Вісла“ Резолюцію СКР, тотя бы ся мала тиж схвалити на найближшій конгресі.

Важне про Русинів Словеньска є главно то, же председа СРР дістав од повіреного на сполочній стрічі міджі Словеньсков ассоціяцієв русиньских організацій (САРО) і Русиньсков обродов на Словеньску (РОС) А. Зоуляка Резолюцію з той стрічі, подля якої обидва бока ся догодили ай на взаємній сполупраці, решпектваню ся і помочи при реалізації цілів русиньского руху на Словеньску, а так само о заступліню Словеньска в СРР. (Позн. авт.: Такий істый документ председови СРР особно передав і председа РОС В. Противняк, який нечекано, без позваня, пришов на засіданя СРР до Сіґету. Такий крок, подля нас, мож поважовати за прояв недовіры, яким порушив принципы і дух сполочно приятой Резолюції в Пряшові 8. 2. 2007! Але то другорядне діло.) Першорядным є, же СРР привітала реальность, же ся обидві стороны догодили і вирішыла конгресу запропонувати,

жебы до СКР были прияты обидві організації як еден рядный член із двома інтегральными частями – САРО і РОС. Далє вирішыла, же в делегації Русинів Словеньска буде 6 делеґатів за РОС і єй колективных членів, а 4 делеґаты за САРО і єй членьскы організації. Окром того, участниками конгресу буде по двой гостів з каждой із тых організацій (РОС і САРО) і 5 делеґатів молодых зо Словеньска на 3. Світовий форум русиньской молодежи. (Позн.: Мена і прызівска вышыткх делеґатів і гостів треба послати таємникови СРР мейлом на адресу: rusyn@ston-line.sk до 25. 5. 2007.) Так істо СРР вирішила, же Русинів Словеньска в СРР буде репрезентувати в дварічных ціклах раз представителєв зо САРО, а другий раз з РОС. Односно жадости Народной рады Русинів Підкарпатя (НРПП) вступити до СКР і мати 5 делеґатів на конгресі, было вирішено, же рядным членом СКР і надалє є ассоціяція Сойм подкарпатських Русинів. Далє было на засіданю СРР вирішено, же двоє чельны представителі НРПП Є. Жупан і о. Степан Січ будуть на конгрес позваны як гості председы СРР, якому членове СРР одобрили право позвати на конгрес 10 вызначных гостів. Едним з таких гостів буде напр. і председа Світового конгресу Українців, з котрым председа СКР ся стрітив минулого року і дискутував о проблемах Русинів у світлі.

Потім Ю. Фірцак інформовав членів СРР о ставі приправы 9. СКР і был наслідно обговореный і схвалєный подробный план конгресу. Частєв конгресу буде і выставка з діятельства окремых русиньских організацій як членів СКР, также каждая з них мать до 1. 5. 2007 послати по 4 фаребны фотографії на адресу організатора выставкы, котрый буде выставку приправлєвати (Позн. авт.: Адреса каждому буде додана додаточно.) В культурнім програмі 23. 6. 2007 у концертній салі містного умельцького ліцея, де буде проходити і цілий конгрес, выступлять колективы з Румуньска, Сербска, України, Хорватьска, Словеньска і поетка-декламаторка з Мадярьска.

Последніма рішіннями засіданя СРР были: становліня найближшого засіданя СРР, яке буде рано 22. 6. 2007 в Сіґеті, а 10. Світовий конгрес Русинів буде у Руськім Керестурі (Сербія), причім еден день конгресу делеґаты і гості будуть засідати у Петровцях у Хорватьска.

Засіданя СРР у Сіґеті было конштруктивне, вирішыло много проблемів і было едним із найобсяжнішых в історії Світової рады Русинів.

(В далшій числі наших новинок, найближшій числі Русина і на нашій вебовой сторінці www.rusynacademy.sk, в єй рубріці КОНГРЕС – СРР буде опублікована резолюція з того засіданя.)

А. ЗОУЛЯК,
таємник СРР

• 1. 2. 2007 у Пряшові було засідання виконного вибору Словенської асоціації русинських організацій (САРО), на котрому взяли участь: (зліва) Інж. Д. Кришко, М. Гудак, А. Плішкова, М. Мальцовська, А. Блыхова, о. Ф. Крайняк (новий голова) і П. Крайняк, мол.

Робота Асоціації одшартована наповно Головна пріоріта – шкільство

1. **2. 2007 року у просторах обчанського здружіння Русинів і Народні новинки в Пряшові було засідання виконного вибору Словенської асоціації русинських організацій (САРО), на якому взяли участь його членове, а заодно і представителі таких обчанських здружінь, як: Общество св. Іоана Крестителя (о. Тгліц, Франтішек Крайняк), Русинів і Народні новинки (Мігр. Александер Зозуляк, ПгДр. Анна Плішкова, ПгД.), Русинське культурно-освітнє общество А. Духновича в Пряшові (Михайло Гудак, ПгДр. Марія Мальцовська), Русинський клуб – 1923 (Мігр. Гавриіл Бескид, Інж. Дімітрій Кришко), Сполук русинської молодіжї Словенська (Мігр. Алена Блыхова, Петро Крайняк, мол). До САРО належить і Сполочность Енді Варгола, але його представителі з об'єктивних причин не могли взяти участь на тім засіданні.**

У вступнім слові голова виконного вибору САРО Александер Зозуляк привітав членів вибору і поінформовав їх о стабілізації асоціації, яка групує штыткы русиньскы організації на Словенську, котры мали інтерес до ній вступити. Коншатовав, же Становы САРО были зареєстрованы на Міністерстві внутра СР із рядными правами і повинностями його членів. Далє повів, же САРО vznikла на вызву Світової ради Русинів аналогічно ку підкарпатській реальності, де екзистує Соім Подкарпатських Русинів, і подля прикладу в Мадярську, де є Асоціація русиньскы організації Марьярська. Додав, же на Словенську є 15 рядно зареєстрованых русиньскы організації, а Русинська оброда, яка на зачатку русиньского руху зограла прім, днеска є єдною із них.

В контролі узнесія з установной громады асоціації з 13. мая 2006 року ся главный притиск клав на русинське шкільство, яке бы мало мати свій контінутівный ланчок – од матерьскы школ аж по високу школу. Што але треба легіслативно дотягнути і досягнути, абы там, де ся 20 процент жителів голосить к русинькій народности, респ. к русиньскому материньскому языку, была законом установлене выучованя русиньского языка як материньского.

Як підкреслив голова САРО А. Зозуляк, „документы мають змысел лем тогды, кідь ся дають зрєалізувати, а при тім є барз важный контакт із людьми, в припадї шкільства – з родичами, школярами, учителями, директорами школ, старостами сел як зряджователями матерьскых і основных школ“. Ясно, контакт із людьми, робота здповідных працівників за русинське діло в шкільстві, порозуміння родичів, сполупраца школы, церкви і сільского уряду, але і актуальность, популярность і потреба выуки русиньского языка в школах – то шыткы може забезпечити успіх.

Односно розвою русиньского языка ся конштатовало, же кодифікація русиньского списовного языка – то є найважній успіх Русинів у процесі їх самоідентифікації. Днесь треба тот феномен розвивати, а найкомпетентнішим у тім має быти Одділіня русиньского языка і культури Інштитуту регіональных і народностных штудій Пряшівской універзіты як єдина научно-педагогічна інштитуція на Словенську, котра є компетентна рішати проблемы русиньского списовного языка. Ділу інштитуту треба, подля нас, лем помагати, а не шкодити му, як ся о то снажать дакотры неодповідны русиньскы організації, які выпісують некомпетентны писма на „вышшы інштанції“. Хто може мати з того хосен? Наісто не русинське шкільство, яке ся змагає на властны ногы.

Частєв програму засіданя была ай інформація о Харті русиньскых грекокатолицькых віруючых 2007, обсягом якої є потреба навернутя русиньского слова до пасторачного і вообще церковного діятельства, о можностях і підтримці думки створіння Русиньского вікаріату в Пряшові в рамках Грекокатолицької церкви на Словенську. Далшым проблемом обговорення на засіданні був проблем русиньского выселаня Словеньского розгласу, котрый змінює структуру свого выселаня. Так істо ся говорило о розвою активної і систематичной культурно-освітної роботи шыткых русиньскых організації на Словенську уж одтепер, думаючи на списованя людей в 2011 році. Голова САРО подав тиж інформацію о найближшій засіданні Світової ради Русинів (23. фебруара 2007) і о приправі 9. Світового конгресу Русинів у румуньскій місті Сігет (буде 21. – 24. юна 2007), інформацію о можности заступлїня САРО у Світовім конгресі Русинів і єй представителю у Світовій радї Русинів.

Богатов была діскузія, в якій выступили члены виконного вибору САРО. Дотыкали ся шкільства, культуры, церкви і розгласу. Была высловлена неспокійность з новом структуров розгласового выселаня Словеньского розгласу і згіршіня або абсєнція сїгналу в дакотрых селах на фреквенціях, де выселать Радіо Патрія. Дость ся говорило тиж о координації і сполупраці русиньскых організації. В діскузії выступили: о. Ф. Крайняк, М. Гудак, А. Плішкова, Г. Бескид, Д. Кришко, П. Крайняк мол., А. Блыхова, А. Зозуляк і М. Мальцовська. Подля нас, найвизначнішы были слова Мігр. Гавриіла Бескида, главы Русиньского клубу – 1923 і главы Русиньского культурно-освітнєго общества А. Духновича в Пряшові, який повів: „Тримайме в почлюєости Словенську асоціацію русиньскых організації. Добрі, же єї маме. Споїмє шыткы свої силы на єї успішну роботу і росшырїня. Тїше ся, же маме таку асоціацію, тадь шыткы русиньскы організації на Словенську хотять „жыти“ і розвивати свою роботу, а Словенська асоціація русиньскых організації їм то уможнює“. З даным тверджінєм мож лем согласити.

Частєв програму засіданя были вольбы нового главы і підпредседы асоціації. Новым главою САРО ся став о. Тгліц, Франтішек Крайняк а підпредседом Мігр. Александер Зозуляк. Із засіданя была прїята резолюція, яку публикуєме ниже.

Марія МАЛЬЦОВСКА, фоткы: А. 3.

Резолюція

зо засіданя виконного вибору Словенської асоціації русиньскых організації (САРО) 1. фебруара 2007 у Пряшові

Членове виконного вибору САРО прїяли:

- Рішіня о узнанні Одділіня русиньского языка і культуры Інштитуту регіональных і народностных штудій Пряшівской універзіты за єдину научно-педагогічну інштитуцію компетентну по научній лінії рішати проблемы русиньского списовного языка на Словенську і в повній мірі суть за то, жебы тот факт был легіслативно закотвеный.
- Рішіня о потребі отворити регулярну языкову рубріку в Народных новинках, в котрій бы ся анализовали актуалны проблемы русиньского списовного языка на Словенську.
- Пропозицію выдати перекладовый словенсько-русиньскый словник.
- Рішіня о потребі активної презентації членів САРО і інших русиньскых організації на русиньскых культурно-народностных акціях.
- Протест протів неадекватній реалізації русиньского выселаня в рамках Радія Патрія в новій структурі выселаня Словеньского розгласу в Братіславі. Іде главно о проблем сучасного згіршіня якості радіосігналу на северовыходї Словенська, де жыє перевага Русинів, о языкове нерозлишованя релациї Концерт про юбілантів окреме про Русинів і про Українців, о невгодный час выселаня літургій (в неділю о 6.00 год. рано).
- Харту русиньскых грекокатолицькых віруючых 2007 на Словенську і в повній мірі ся стотож-

- нують з єй обсягом і будуть єй пропаговати міджі русиньскыма грекокатолицькыма віруючыма і іншыма людьми на Словенську.
- Рішіня послати позицію САРО прашівскому грекокатолицькому Владыкови односно того, жебы в селах, де є перевага русиньского жытельства, проповідь, евангелїї, апостолы і іншы літургійны книги ся читали по русиньскы, кідь суть выданы в русиньскым списовнім языку.
- Думку створіння основной структуры русиньской Грекокатолицької церкви, т. є. вікаріату, який бы творили русиньскы парохії в прашівській Грекокатолицькій єпархії на Словенську на челі з вікарєм, котрый бы был главным ініціатором рішіня релігійных проблемів русиньскых віруючых. Членове вибору ся згодили, же на такій пост суть двоє найвгоднішы кандидаты: о. Франтішек Крайняк і о. Ярослав Поповець.
- Рішіня, же членове САРО уж одтепер повинны розвивати активну і систематичну культурно-освітну роботу перед списованєм людей на Словенську (в 2011 році) а до той роботи призвати представителів шыткых 15 русиньскых обчаньскых здружінь, котры суть офіціално зареєстрованы на Міністерстві внутра Словенської републики.
- Схвалїня о. Франтішка Крайняка за председу виконного вибору САРО а Александра Зозуляка за підпредседу виконного вибору САРО.

Быв зроблений першыи крок у взаємнім толерованю і сполупраці...

...міджі Словеньскы асоціації русиньскых організації (САРО) і Русиньскы оброды на Словенську (РОС), котрых челны представителі ся стрїтили в центрі РОС у Пряшові 8. фебруара 2007. Главным пунктом стрічі было вирішіня отвореного проблему заступлїня Русинів Словенська у Світовім конгресі Русинів.

Спомянутый проблем мали вирішити председ РОС Владимір Противняк і бывшый председ САРО Александер Зозуляк до кінця 2006 року, што їм укладала резолюція з посліднього засіданя Світової ради Русинів у польській Криніці (28.5.2006). До того терміну ся то не подарило, але стало ся так аж на спомянутім сполочнім засіданні 8. фебруара 2007. На нїм было обговорено ряд вопросів, котры стояли міджі обидвома організаціями. Переговоры ся несели в спокійнім і конштруктивнім дусі з цілєм вирішити настолєны проблемы міджі собов, а не затяжовати їх рішінєм Світову раду Русинів або Світовий конгрес Русинів. Бо кідь ся приступать к проблемам з цілєм їх вирішіня, так ся наконець і дасть договорити за условий, же обидві стороны мусять зробити якийсь уступок, компроміс. Так то было і в тім припадї, таже наконець з даной стрічі vznikла резолюція, котра была одголосована шыткыма шестєма притомныма на тім засіданні.

Треба вірити, же тым засіданєм був зроблений першыи крок у взаємнім толерованю, респектованю, сполупраці і взаємній помочі

при реалізації главных цілів русиньского руху на Словенську. Также наконець бы ся мали споїти силы нелем двох найсилнішых русиньскых організації, котры ся стрїтили в Пряшові, але і шыткых пятнадцятєх зареєстрованых русиньскых організації на Словенську в сполочнім ділі підниманя національной гордості Русинів на Словенську, розвитку їх культурно-народностного жывота і культурно-освітної роботи міджі Русинами, розвиваня русиньского списовного языка і навчаня русиньского языка од матерьскых, через основны, середні школы, аж по високу школу. Так істо сполочныма силами треба боєвати за зміцнїня позиції русиньского языка у шыткых сферах нелем культурного, але і общественногo, і набожєньского жывота Русинів на Словенську в обидвох церквах – православної і грекокатолицької. Увидиме, яка буде далша сполочна путь русиньскых організації?! У сполупраці є можный крок допереду у бївшій мірі, лем треба охабити боком особы амбіції і особы антипатії ці аверзії єден ку другому. Тоты бы мали быти другорядныма, не першорядныма. Першорядым є прогресівный русиньскый рух на Словенську. І треба памятати нам шыткым, же скоро прїйде рік 2011 а з нїм і далше списованя жытелів Словенська, а жебы ся сполочне снажїня одбило на позітивных, ліпшых высїдках. Сполочне діло має мати перевагу над особыма потребами ці снажїнями.

А. ЗОЗУЛЯК

Резолюція

зо сполочной стрічі представителів Словенської асоціації русиньскых організації (САРО) і Русиньской оброды на Словенську (РОС), прїятой в Пряшові 8. фебруара 2007

Участны: За САРО – о.Тгліц, Франтішек Крайняк, председ САРО, Мігр. Александер Зозуляк, підпредсед САРО, Юдр. Петро Крайняк, член САРО. За РОС – Владимір Противняк, председ РОС, Інж. Павел Дупканіч, председ Дозорной рады РОС, Мігр. Феодосія Латтова, таємничка РОС.

Представителі обидвох боків ся взаємно інформовали о ситуації у своїх організаціїх і о проблемах, котры vznikли у звязі зо заступлїнем русиньскых організації у Світовім конгресі Русинів.

Обидві стороны ся догодили на тім:

- Офіціалнов організаціїх, котра буде заступати Русинів Словенська у Світовім конгресі Русинів як єго рядный член буде Русинська оброда на Словенську.
- На засіданні Світового конгресу Русинів делегація русиньскых організації зо Словенська буде зложена з представителів Русиньской

оброды на Словенську і єй колективных членів, а то в кількости 7 делегатів, а за Словенську асоціацію русиньскых організації в кількости 5 делегатів.

- Русинська оброда на Словенську не має претензії к тому, жебы Словенська асоціація русиньскых організації была схвалєна за далшого рядного члена Світового конгресу Русинів.
- Притомны представителі обидвох організації ся догодили на далшій взаємній сполупраці, респектованю ся і помочі при реалізації цілів русиньского руху на Словенську.

Представителі участных організації повірюють таємничка Світової рады Русинів Александра Зозуляка, жебы тоту резолюцію предложив на найближшій засіданні Світової рады Русинів 23. фебруара 2007 у Сігеті (Румуньско). (Долов під текстом резолюції суть підписы шыткых учатсників сполочного засіданя САРО і РОС.)

Карпаторусиньскый научный центр

давать на знамость, же выголошує каждорічну

Премію Александра Духновича за русиньску літературу од Штефана Чепы.

Премія в подобі бронзовой сошки карпатського медвіда як „русиньского Оскара“ і сумі тисяч америцькых долларів буде дана за найліпшы творы в поезії ці в прозі написаны по русиньскы, котры были надрукованы за послідній 5-річний період.

Премія А.Духновича помагать хоснованю русиньского языка в творах, котры приносять визначный вклад до русиньской літературы. Премія А. Духновича є фінансована Штефаном Чепом із Торонта в Канаді і выдавать ся Карпаторусиньскым научным центром в Окалі у США.

Книгы красной літературы, надрукованы в часі од 2001 по 2006 рік мають право на премію в 2007 році. Авторам або выдавателям треба представити і предложити 3 екземпларі каждой книжки з коротков біографієв. 1 апріль 2007 року є посліднім днєм засланя шыткых матеріалів на адресу:

Professor Elaine Rusinko, Department of Modern Languages and Linguistics, UMBC, Baltimore, MD 21250, USA (e-mail: rusinko@umbc.edu)

НАРОДНІ НОВИНКИ

Выдавать Русинів і Народны новинки з фінанчнов помочов Міністерства культуры СР. Шефредактор: Мігр. Александер ЗОЗУЛЯК, редакторкы: ПгДр. Кветослава КОПОРОВА, ПгДр. Марія МАЛЬЦОВСКА, языкова редакторка: ПгДр. Анна ПЛІШКОВА, ПгД. Адреса: **Ludové noviny, Duchnovičovo nám. 1, 081 48 Prešov.** Тел.: 051/77 256 29. Передплатне на рік 250 Ск, до сусідніх штатів – 600 Ск, до загранича поштов ІІ. класы 35 \$ або 26 €, поштов І. класы 43 \$ або 34 €, заплатити мож прямо в редакції, банковым шеком, банковым переводом або поштовов поукажков на ч. рахунку 1386912153/0200, Všeobecná úverová banka, robocška Prešov. Выроба: Друкарня КУШНІР у Пряшові. Реєстрачне ч. МК SR 417/91, МІС 49 438. Опубликованы погляды дописователів не мусять быти згодны з поглядами редакції.

Адреса новинок на интернеті: www.rusynacademy.sk, <http://narodny-novyinky.presov.sk>, E-mail: rusyn@online.sk

Rusín a Ludové noviny
Duchnovičovo nám. 1
081 48 Prešov 1
PLZ
VsRP – 664/2003

Platené v hotovosti
080 02 PREŠOV 2

Єм гордый, же єм Русин (Реторичний прояс студента 4. класы Гімназії Л. Штокеля в Бардієві – Петра Чулака.)

Прічини, чом єм сі выбрав на свій реторичний прояс тему **Єм Русин і буду Русин** (парафраза із стишка А. Духновича „Я Русин был, єсьм і буду“), суть дві. В першій ряді хочу повісти своїм сокласникам – Русинам, але і Словакам, хто суть Русини, які были наши предковє і одкы пришли, а по друге, люблю вшыткы народы світа без роздїлу і хочу жебы жыли в злагодї і покою, без ненависти і дискримінації.

Одколи єм зачав внимати світ, усвідомлєвав єм сі, же моя мама бісїдує інакше з нами – дітми, а інакше із своєв мамов – моєв бабков, котра жыє в Андрїєвій, недалеко Бардієва. Спочатку єм тому не розумів, чом моя бабка вжывать інакшый язык, кідь жыє на Словєнську – де і мы з мамов і татом. Докінця єм їй даколи не розумів, але поступно єм тоты роздїлы перестав внимати.

Ясно, знам, же каждый з вас знать одповісти на вопрос, хто суть Русини, пардон, Руснаци. Тото друге поменованє є вам наїсто ближше, бо є міжді людьми фреквентованїше. Каждый з вас бы мі наїсто одповів, же Руснаци – то є група людей, котра жыє на Словєнську, но одлишує ся од Словаків своєв бісїдов, мы молоды сьме збачили і шпєціфічний гумор або способ прояву тых людей. О Руснаках колує много фіглів, подобно як о Загораках. А наїсто знате і руснацькый фолклор. Я вам але хочу повісти о Руснаках, властно о Русинах дашто веце. Тото, же мають свій неопаковательный гумор і прекрасны співанкы – то є предці лем дакус мало на їх познаня.

Хто з вас є такий, же затаїть своіх русиньскых предків? Нихто!!! А чом? Із психологічного боку каждый чоловік потребує десь належати, до даякой групи, бо чоловік є твор сполоченьскый. Но треба повісти і тото, же народность Русин на Словєнську была часто затїнена другыма народностями, наприклад Мадярами ці Ромами, о котрых і дньє веце чути. А кідь ся попозераме до минулости, Русини были затїнены народностей Українцєв, їх історія была замолжована, часто і перекручована. А чом народность Русин была затїнена народностей Українцєв? Додньє сі каждый думать, же Русин і Українцєв – то є тото саме. Довольте мі, жебы-м вас вывів з омылу. На Українцїв были Русини переменованы за часів соціалізму і тогды Русини як народность скоро стратили свій характер, свою ідентіту. Але подьме од початку.

Предкы Русинів, як говорять історіци (П. Р. Магочій), пришли до долин Карпат за час 5. – 6. стороча ведно з предками іншых славянських народів. Але найстаршы даны в архівных документах о Русинах Пряшівского регіону суть з 11. – 12. ст. Прибываня Русинів на території дньєшнього Словєнська ся звязує тиж з волоськов колонізацій почас 14. – 16. стороча. Ту ся усадили і в рамках своіх можностей поступно зачали розвивати свої набоженьскы і культурно-сполоченьскы потреби. Раз був про них історичный час приятніший, даколи менше і в залежности од того ся розвивали або стагновали. Так то было приблизно до другой світової войны. По ній ся Русини на штирі десятироча стратили із списків народностей груп. Замінили їх Українці. Аж по ніжній революції – по 1989 році были Русини зясы узнаны як народность. Дякуючі новембровій революції, але і Русинам споза границь, з котрыма надвзявали контакты, ся Русини на Словєнську зачали знову розвивати. Узаконили свій списовный язык, зачали закладати народностны організації, котры бы ся дождовали реалізації законных прав людей русиньской народностной меншны. Першов з них такой по новембровій революції была Русиньска оброда. Зачали ся выдавати русиньскы новинкы, часопис, выдодило ся русиньске выселаня в словєнській телевізії, розгласї, русиньскый язык ся в школьскім році 1999/2000 зачав учіти на высій школі. Міжді найвызначнїшу, але і міжді народом найзнамішу культурну інституцію Русинів мож зарядити Театер А. Духновича у Пряшіві, котрый несе мєно русиньского народного будителя 19. стороча, грекокатолицького священника Александра Духновича. Знамы суть і літературны алманахы, народны календарі і книги красной літературы, котры ся по новембровій революції зачали у великій мірі выдавати, бо по кодифікації русиньского языка (1995) было треба заповнити порожній простор, котрый ту vznikнув і заедно было треба увести русиньскый язык до жывота. Было треба вказати, же то не є лем язык на комунікацію в „кухні“, респ. про „корчмовы дебаты“, але є то язык культурного народа, язык, котрым ся мож выядрити у вшыткых областях жывота.

Моя мама даколи напише матеріал до часопису Русин, або до Народных новинок і думам сі, же є горда на то, же таты періодікы vznikли і дивгли самоусвідомлїня каждого Русина. Русиньскый язык не є тяжкый на комунікацію, скоріше на писаня, кідьже ся реалізує азбуков. Тото є може найвєкша барьєра, бо азбука ся по новембровій революції в школах скоро не учіть. Тото є і нещастя Русинів, бо кідь конечно настав час, же ся можуть без страху голосити ку своїй народности, вызерать то так, же помалы ся ку тій народности не буде хто голосити. Стара гєнерация вымерать, а молодеж перестала своїм старым родічам розуміти. Розуміти вербално, але і людьскы. Світ ся розвивать скорым темпом, на ніч ніт часу... На пару слов із старов бабков, на ей теле погляджїня, співанкы, колядку... На што вшытко сьме іщі забыли в нашім жывотї? Наїсто нераз настала ситуація, кідь внучата не розуміли своїм старым родічам, ку котрым пришли на навщіву. Русини сі то усвідомлюють і хотять тот проблем вирішити. Зато зачали заводити выучованя русиньского языка до школ по селах і містах, де жыють Русини. Зато была і недавно похрещена книга приповідок сестер Костовых з Курова, переложена до русиньского языка.

Русини суть тепер у великім революційнім розвитку а наше подякованя патрїть главно тым, котры верейно выступають, жебы зохабили за собов штось цїнне. Наїсто познате Енді Варгола, котрый був тиж Русином. Вдяка тому вызначному умелцєві 20. стороча не суть Міджлабірці лем обычайным містечком на северовыходї Словєнська. Музей Енді Варгола є познатый нелем на Словєнську, але і у світі. Може про Словаків є веце атрактивний Михал Гудак, телевізний і розгласовый модератор. Но Русини не суть лем шовмены. Суть то і люде, котры ся интересують о культуру, напр. недавно помершый Вінцент Федор, котрый на нас наїсто позерать з русиньского неба. Русини суть близкы і режисерови Юраєви Якубіскові, котрый режировав і документарный фїлм о Русинах під назвов *Фаребны камінкы*. Фрагменты русиньской культуры чути і в документах, котрыма ся презентує Марко Шкоп – єго найновшый документ *Іншы світы*.

На зачатку єм вам хотїв дашто повісти о Русинах, але тепер єм збачив, же я сам мам што доганяти, жебы єм знав, што то значить быти Русином. Тота робота мі барз помогла, жебы я сам ся дізнав веце о своїх предках і знав з істотов, де ся мам зарядити. Без передсудків, без гендікепу. Зачав єм мати у річах ясно, а богатов історієв свого народа, розметаного по цїлім світі, ся буду занимати надале. А мам іщі єден план. **Свої діти наїсто научу азбуку.**

• Учасниця бісїды з студентами Гімназії Л. Штокеля в Бардієві: (справа) редакторка Народных новинок і Русина Пєдр. К. Копорова, шефредактор тых видань Мгр. А. Зозуляк, асистентка Одділіня русиньского языка і культуры Інштїтуту регіональных і народностных штудій Пряшівской універзїты Мгр. А. Блыхова і одборна асистентка того одділіня Пєдр. А. Плішкова, Пєд.

Властна ідентіта про нас значить много,..

...твердят єднозначно студенты Гімназії Л. Штокеля в Бардієві, котрых сьме по договорї з директором школы Др. **Марцелом Трібусом** навщівили з трєх прічин, але з єдиним цїлєм – ослвити молоду гєнерацию з темов народностной ідентіты і у звязи з тым представити будучім високошколакам можности штудія новоакредітованого штудійного програму Русиньскый язык і культура в комбінації з дванадцятьма предметами на ПУ. Кідь сьме споминали три прічины, або, ліпше повіджєно, три моменты, котры дали імпульз на таку стрічу, першым з них був єден студент той гімназії – **Петро Чулак** з Бардієва, котрый в рамках середнєшкольскій одборной работы выбрав собі тему: *Єм Русин і буду Русин* (парафразоване речїня з вірша народного будителя А. Духновича „Я Русин был, єсьм і буду“...). Тото був про авторку тых рядків позітивный момент, котрый засїгналізовав, же наша молода гєнерация ся интересує о свое походжїня. В ходї работы молодой штудент, котрый хотїв своїм сокласникам представити Русинів як етнікум, сам ся дізнав много новых фактів о Русинах. Быв несподіваний з недавно похрещеной книжкы русиньских приповідок сестер Костовых з Курова *Приповідкы на добру ніч*, а проявлений интерес зорганізувати бісїду із авторками приповідок був другим імпульзом на навщіву спомянутой гімназії. Телефонат директора найстаршой гімназії в Бардієві Др. Марцела ТРИБУСА, котрый позітивно зреаговав на можность презентації штудія русиньского языка на ПУ міжді тогорічными матурантами гімназії, лем ускорив наши планы.

Бісїда із студентами, котра была 8. фебруара 2007, сповнила наши очекованя, але і очекованя штудентів, докінця назначила і візії сполупрацы до будучности. На самы перед на ній выступив **Петро Чулак** із своїм реторичным проясом *Єм Русин і буду Русин*, котрый доповнив і діапозітивами найвызначнїших особностей русиньского руху, і тым увів штудентів до проблематики. О активїтах Русинів по 1989 році побісїдовав найвызначнїший гость – **Александр Зозуляк**, шефредактор Народных новинок Русин і НН і таємник Світової рады Русинів, котрый заедно представив множество русиньских публікацій, выданых по 1989 році на Словєнську. Про четвертакы была найактуальнї-

ша інформація од Пєдр. **Анны Плішковой**, Пєд., з Інштїтуту регіональных і народностных штудій Пряшівской універзїты о условиях прїятя на штудіум русиньского языка, але і о можностях уплатнїня ся по скінчїню штудія. О світової молодежній організації Русинів як о далшій можности самореалізації про молодых Русинів, побісїдовала докторандка ПУ, абсолвентка штудія русиньского языка, **Мгр. Алєна Блыхова**, а авторка тых рядків наконєць зробила із штудентами малу анкету о їх розуміню і потребі властной ідентіфікації в сполочній Европі. О спознаваню властной історії, культуры, але і потребі захованя традицій, звиків наших предків. Дїзнали сьме ся одповіть на вопрос, ці суть тоты моменты важны у розвитку особности молодого чоловіка, або їх перестає акцентувати і одсувать набїк як штось непотрібне, може застарїле, пережыте?

Петра МІГАЛЧІНОВА, Бардієв: – *Мої родічі суть Шарішане, але сондуючі до минулости єм ся дізнала, же в нашій родинї є і даяке проценто русиньских предків. Думам сі, же властна ідентіта, спознаваня своего корія мать змысел до будучности і не мали бы сьме ся того зрікати, наопак, традиції і звыкы наших предків треба заховати про наступны поколїня.*

Івана ВАНЧІКОВА, Бардієв: – *Мої родічі мають русиньске корія – мама походить з Ондавкы, отець выростає в Куримці. Дома бісїдуєме по русиньскы і єм пересвідчена, же малы языкы бы не мали быти вытискованы на укор світових, мали бы ся утримувати, бо є то кус нашой ідентіты.*

Зузана КОКІНДОВА, Бардієв: – *Была єм несподівана фактом, же русиньскый язык быє кодифікованый і дньє єм мала можность попершыраз чути тот язык в кодифікованій подобї. Звучить то добрі, єм того погляду, же і языкы малых народів мають у світі місце, треба їх утримувати і розвивати.*

Марек БАНЬКА, Бардієв: – *Лїтні вакації єм каждый рік пережыває в Курові, і так єм жив інтензівно із вшыткыма Русинами в селї. Моя родина є тиж русиньска, хоць уж жыєме в Бардієві, де тото русинство не є аж так інтензівно, як по селах, зато мі є вшытко, што ся тыкать Русинів, близке. У селї є нормальне, же люде бісїдують по русиньскы, є то природне. Видить ся мі, же мы Славяне бы сьме ся мали у світі веце презентувати, вказати свою культуру і традицны жывоцны годноты.*

Яна ЧУЛАНОВА, Бардієв: – *Мої родічі суть обидвоє Русини, зато і наша выхова ся вела в тім дусї, то значить же у вопросї народности у нас не є ниякых похыбностей. Історію наших предків бы сьме мали спознавати, мали бы сьме сохранны традиції, звыкы, віросповіданя, але і язык наших дідів, бо є то наше найціннїше бозаство.*

Марія ШУРКАЛОВА, Бєхєрїв: – *На мою народностну орьєнтацию мала вплив моя родина, але і бєхєрївскій отець духовный Владимир Панчак. Єм пересвідчена, же русиньска народность, але і русиньскый язык бы не мали заникнути, а жебы ся так не стало, мусить у зачатїм ділі продовжувати молода гєнерация. Зато єм вырїшыла, же по скінчїню гімназії буду штудувати свій материньскый – русиньскый язык.*

Петро ЧУЛАК, Бардієв: – *Мій интерес о властну ідентіту є зьявний з того реторичного прояву, думам, же ся мі подариť і СОЧку о Русинах зробити якнайліпше. Хоць єм сі выбрав високу школу економічного заміряня, мій интерес о Русинів ся не скінчїть і вірю, же попри штудію ся буду і надале занимати проблематіков русинства.*

Кветослава КОПОРОВА, фоткы авторкы, А. З. і П. Крайняка

